

50^ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: « Ο ρόλος της ενδυμασίας και της μόδας στη ζωή μας και οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες που συντέλεσαν στη διαμόρφωσή τους »

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Κολοβού Φλωρεντία

Μαθητές/τριες: Ανδρεόλα Άννα-Μαρία

Γκίνη Κλεοπάτρα

Δεληφώτη-Νικοντέμ Μαρία

Θανασιάς Χρήστος

Ιμπραχίμ Νουρ

**Καρδικιώτι Κλαούντια-
Γεωργία**

Κολοκούρα Χαρίκλεια

Κοψιδά Ιωάννα

Κριτσιώνης Αλέξανδρος

Κώτσια Κλεοπάτρα

Πανίδης Χαράλαμπος

Πλαστράς Δημήτριος

Ταγκλή Ειρήνη

Τοπάλη Μαρίνα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	<u>Σελίδες</u>
Αντί προλόγου :	5-6
Εισαγωγή :	7-8
Κεφάλαιο 1^ο : Η σημασία της ενδυμασίας και της μόδας στη ζωή μας.	9
1. Η ένδυση σύμφωνα με την οικονομική Κατάσταση.	10-11
2. Η ένδυση σύμφωνα με την άσκηση κάθε Επαγγέλματος.	12
• Στολή	12
• Στρατιωτική στολή	13-14
• Ευζωνική στολή	15
• Αστυνομική στολή	16
3. Η ένδυση σύμφωνα με τον τόπο διαβίωσης και την κοινωνική περίσταση.	17-18
Κεφάλαιο 2^ο : Η διαχρονική πορεία και η ποικιλία της ενδυμασίας.	19
1. Αρχαία Ελληνική εποχή	20-21
2. Βυζαντινή εποχή	22-23
3. Η ένδυση στα νεότερα χρόνια της Ελλάδας	24-26

Κεφάλαιο 3^ο : Ο βαθμός επίδρασης της ενδυμασίας και της μόδας στη διαμόρφωση της προσωπικότητας και του χαρακτήρα μας.	27-28
1. Η ενδυμασία και η μόδα προσδίδουν ταυτότητα στους νέους	29-30
2. Η ενδυμασία και οι προτιμήσεις των νέων	31-32
3. Η ενδυμασία και η επιλογή των φίλων	33-34

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Η επιλογή του θέματος έγινε με κριτήριο την ωφελιμότητα που θα προκύψει από τη συνθετική εμπειρία και γνώση που θα αποκομίσουν οι μαθητές/τριες, προσεγγίζοντας και μελετώντας τους τρόπους με τους οποίους η ενδυμασία και η σύγχρονη μόδα επηρεάζει την καθημερινότητα των ανθρώπων, διαμορφώνει την κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική τους ταυτότητα και καθορίζει εν γένει τη στάση και τη συμπεριφορά τους στον επαγγελματικό και κοινωνικό βίο, από τα αρχαία χρόνια ως σήμερα.

Επίσης, αυτό το θέμα προσφέρεται ώστε να αξιοποιήσουν οι μαθητές/τριες τις δυνατότητες που τους δίνονται να

αναζητήσουν τον πλουραλισμό και την ποικιλία που χαρακτηρίζει τους ανθρώπινους πολιτισμούς και το γεγονός ότι ζούμε σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία, στην οποία η διαφορετικότητα, έτσι όπως αυτή εκφράζεται και από την ενδυμασία, πρέπει να είναι σεβαστή από όλους και να αποφεύγονται οι ρατσιστικές συμπεριφορές και γενικεύσεις.

Σημαντικό επίσης, κριτήριο στην επιλογή του θέματος αποτελεί το γεγονός ότι ζούμε σε εποχή , κατά την οποία η μόδα αποτελεί μέσο έκφρασης των νέων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Τι είναι η μόδα τελικά;» έγραφε ο Όσκαρ Ουάιλντ. «Συνήθως είναι μια μορφή ασχήμιας, τόσο ανυπόφορη που πρέπει να την αλλάζουμε κάθε έξι μήνες». Πράγματι, η μόδα, συστατικό στοιχείο της νεωτερικότητας, συνδέθηκε με τη συνεχή καινοτομία, την καταστροφή του παλαιού και τη δημιουργία του καινούργιου. Βασικό χαρακτηριστικό της μόδας είναι να επιβάλλει ως νέο κανόνα ότι μέχρι χθες ήταν η εξαίρεση και να το εγκαταλείπει και πάλι όταν γίνει κοινός τόπος, κτήμα των πολλών. Συνδέεται συνεπώς με την αλλαγή, το καινούργιο και την εφευρετικότητα. Εν τούτοις, στην πραγματικότητα η μόδα δεν εισάγει ποτέ κάτι που είναι ουσιωδώς καινούργιο γιατί η αληθινή καινοτομία δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή και να απορροφηθεί γρήγορα στην πολιτισμική καθημερινότητα. Συχνές είναι αντίθετα οι αναφορές στο παρελθόν σε μόδες που εμφανίζονται ως καινοτόμες ή σε μετασχηματισμούς που είναι ήδη ορατοί σε άλλα πεδία.

Ως δυτικό «προϊόν», η μόδα ακολουθεί τις εξελίξεις της εκβιομηχάνισης και του καταναλωτισμού που μπορεί να θεωρηθεί ως ένα φαινόμενο με παγκόσμιες διαστάσεις που προωθεί την πολιτισμική ομογενοποίηση. Ταυτόχρονα, ωστόσο, στο ίδιο πλαίσιο της νεωτερικότητας η μόδα ταυτίζεται με την προώθηση της ατομικότητας μέσω της διάκρισης.

Συνεπώς, με έναν αντιφατικό τρόπο, η διαφοροποίηση μέσω της μόδας, που στηρίζει την ανάπτυξη της ατομικότητας, ακολουθείται από τον μιμητισμό προς τον «κανόνα» και την ομοιομορφία που ορίζει η εκάστοτε μόδα. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των τζηνς τα οποία συνδυάζουν και τις δύο όψεις, τα οποία είναι τόσο ένα «λαϊκό» ένδυμα όσο και ένα «εξαιρετικό».

Η σύνδεση μόδας και ατομικισμού έχει ως συνέπεια η μόδα αφενός να θεωρείται ένα μέσο αυτοέκφρασης και αναπαράστασης του εγώ και αφετέρου να ικανοποιεί ατομικές επιθυμίες με τη μετατροπή του οικονομικού κεφαλαίου σε πολιτικό, κοινωνικό, πολιτισμικό ή «συμβολικό» κεφάλαιο. Οπωσδήποτε, θα πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι οι «στρατηγικές της διάκρισης» συμπεριλαμβάνουν όχι μόνο την επιδεικτική κατανάλωση και την άσκοπη σπατάλη αλλά και την επιδεικτική αποχή από την κατανάλωση.

Εν τούτοις, παρ' όλο που το ένδυμα μπορεί να προσφέρει πληροφορίες για τη συμπεριφορά, παρ' όλο που γίνεται επίσης ένα είδος πολιτισμικής έκφρασης εξωτερικεύοντας τον εσωτερικό κόσμο, και παρά την αναντίρρητη σύνδεση μόδας και κοινωνικής τάξης, η «ανάγνωσή» του γίνεται εξαιρετικά δύσκολη γιατί οι μόδες έχουν ασταθή και αμφίσημα νοήματα, όπου η επιθυμία, η ευχαρίστηση και η φαντασία μπορούν να παίζουν έναν εξίσου σημαντικό ρόλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

Οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν καταλάβει τον σημαντικό ρόλο της εμφάνισης κι έτσι δικαιολογείται ο χρόνος, η προσπάθεια και τα τεράστια χρηματικά ποσά που διατίθενται στη δυτική κοινωνία με σκοπό τη βελτίωσή της (ρούχα, καλλυντικά, κοσμήματα, γυμναστήρια, κέντρα ομορφιάς, κοσμητική χειρουργική και άλλα).

Η φυσική έλξη ή ομορφιά αποτελεί βασικό στοιχείο της ζωής, ίσως περισσότερο των γυναικών, αν και σύμφωνα με μία έρευνα που διεξήχθη στην Αγγλία, βρέθηκε ότι και το 40% των ανδρών θεωρούν την ομορφιά ως ουσιαστικό και επιθυμητό στοιχείο της ζωής τους.

Η εμφάνιση δε δημιουργεί μόνο τις αρχικές εντυπώσεις, αλλά αποτελεί πηγή πληροφοριών και στις εξελιγμένες σχέσεις. Οι άνθρωποι, ανάλογα με τους στόχους τους και ανάλογα με την περίσταση που αντιμετωπίζουν, δίνουν έμφαση στην προβολή και την αξιοποίηση διάφορων χαρακτηριστικών της εμφάνισής τους.

1. Η ένδυση σύμφωνα με την οικονομική κατάσταση.

Η ένδυση και το οικονομικό επίπεδο είναι δύο αλληλοεξαρτούμενες έννοιες. Άτομα με οικονομική άνεση συνηθίζεται να έχουν τη δυνατότητα διαμόρφωσης της ενδυμασίας τους ανάλογα με το προσωπικό τους γούστο .

Αντίθετα για τα άτομα των αρκετά κατώτερων κοινωνικών και οικονομικών στρωμάτων η ενδυμασία έχει αποκτήσει ζωτική σημασία , καθώς είναι αναγκασμένοι να μένουν μακριά από την έννοια της μόδας. Η ενδυμασία για εκείνους έχει αποκλειστικά λειτουργική σημασία, ενώ η αισθητική σημασία της μόδας τους αφήνει αδιάφορους. Τα άτομα των χαμηλών οικονομικών στρωμάτων προσπαθούν να καλύψουν τις άμεσες βιοτικές ανάγκες , που είναι απαραίτητες για τη ζωή τους (τροφή , στέγη) και δίνουν λιγότερη ή και ελάχιστη σημασία στις αλλαγές της μόδας. Χρησιμοποιούν τα ενδύματα μόνο ως μέσο

ένδυσης, για να προφυλάσσονται από τις καιρικές συνθήκες και δεν ενδιαφέρονται καθόλου αν το ρούχο είναι ακριβό ή φθηνό, παλιό ή καινούργιο, μοντέρνο ή κλασικό.

Από την άλλη τα άτομα υψηλού οικονομικού επιπέδου έχουν μεγαλοποιήσει τη σημασία της ένδυσης, ή οποία έχει καταλήξει να αποκαλείται μόδα. Κατά την περίοδο της εκβιομηχάνισης τέθηκαν τα θεμέλια για τη δημιουργία της σημερινής βιομηχανίας της μόδας, η οποία είναι η μεγαλύτερη παγκοσμίως. Η βιομηχανία της μόδας στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε αυτούς που αποκαλούμε οικονομικά ισχυρούς και είναι εκείνοι που μπορούν να διαθέσουν τα υψηλά χρηματικά ποσά που χρειάζονται για να αποκτήσουν τα επώνυμα ρούχα. Τέλος, η μόδα είναι ένα από τα βασικότερα κριτήρια της

προσωπικότητας ενός ατόμου, δημιουργώντας μικροαστικές αντιλήψεις και στερεότυπα.

Η εξάπλωση της μόδας οφείλεται σε παράγοντες που έχουν σχέση με το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης της κάθε χώρας. Όσο πιο υψηλό είναι το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της χώρας, τόσο πιο ευάλωτοι είναι αυτοί στις επιταγές της μόδας και του μοντέρνου.

2. Η ένδυση σύμφωνα με την άσκηση κάθε επαγγέλματος.

Οι άνθρωποι στις περιπτώσεις όπου το επιθυμητό είναι η απόκτηση, η διατήρηση ή η εξέλιξη σε κάποια θέση εργασίας, δίνουν έμφαση στην προβολή χαρακτηριστικών της προσωπικότητας, όπως η τάξη, η συμβιβαστικότητα και η φιλοδοξία και επιτυγχάνεται χρησιμοποιώντας ντύσιμο αυστηρό και κλασικό.

Σε περιπτώσεις ένταξης σε κάποια ομάδα είναι πιθανό η έμφαση να τοποθετηθεί στην προβολή χαρακτηριστικών που δηλώνουν συμμετοχή ή και υποταγή στην ομάδα, σε βάρος της ατομικότητας, με τη χρήση κοινής στολής.

Τέλος, αν ο στόχος είναι η προβολή του επαγγελματικού ρόλου, εξασφαλίζεται με τη χρήση στολών εργασίας, όπως είναι αυτές των γιατρών, των νοσοκόμων ή των υπαλλήλων καταστημάτων.

Στολή

Η στολή στη σημερινή έννοια δηλώνει το σύνολο των ενδυμάτων με εμβληματικό χαρακτήρα που φέρουν προς διάκριση συγκεκριμένες ομάδες ατόμων , π.χ. οι αστυνομικοί , οι πυροσβέστες , οι στρατιωτικοί οι υγειονομικοί υπάλληλοι κ.ά. Η στολή χρησιμεύει για να διακρίνονται από τρίτους αλλά και μεταξύ τους τα μέλη των ανωτέρω ομάδων. Πέραν της πρακτικότητας, η χρήση της στολής έχει και κοινωνικές προεκτάσεις, ενώ η ίδια η στολή παίζει και το ρόλο εμβλήματος με ιδεολογικό περιεχόμενο όπως στην περίπτωση ένστολων πολιτικών οργανώσεων.

Στρατιωτική στολή – Ιστορία

Στις παλαιότερες κοινωνίες , η χρήση διακριτικών ενδυμάτων δεν ήταν αναγκαία, εφόσον δεν υπήρχαν οι δομές που μπορούσαν να εξασφαλίσουν την προμήθεια μεγάλων

ποσοτήτων υφάσματος για την κατασκευή στολών. Στις αρχές του 18^{ου} αιώνα οι ευρωπαϊκοί στρατοί έφεραν ομοιόμορφες στολές με τυποποιημένα χαρακτηριστικά .

Η στρατιωτική μόδα έφτασε στο απόγειο της καλλιτεχνικής της έκφρασης στις πρώτες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα, όταν τα καλύμματα της κεφαλής και τα ενδύματα συναγωνίζονταν σε χρώματα, σχήματα, υλικά και πρωτοτυπία τα εντυπωσιακότερα είδη του ζωικού βασιλείου. Από τα τέλη του αιώνα η επίδειξη και ο στολισμός παραχώρησαν τη θέση τους στην πρακτικότητα και την απλότητα σύμφωνα με τις ανάγκες του στρατού. Πλέον στην εποχή μας η στρατιωτική στολή του συνόλου των ανά τον κόσμο ενόπλων σχηματισμών είναι η στολή παραλλαγής με χρώματα και σχήματα ανάλογα με τον τόπο και το κλίμα των επιχειρήσεων.

Ευζωνική στολή

Οι Εύζωνες είναι παγκοσμίως γνωστοί για την ενδυμασία που φέρουν. Η φουστανέλα σχεδιάστηκε ως στολή για την Ανακτορική Φρουρά παλιότερα και σήμερα Προεδρική Φρουρά.

Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός συμβολισμών που αποδίδονται στα χαρακτηριστικά της ευζωνικής στολής. Για παράδειγμα ο αριθμός των δίπλων της φουστανέλας φημολογείται πως είναι ίσος με τη διάρκεια (σε έτη) της περιόδου της Τουρκοκρατίας, δηλαδή 400 δίπλες, αν και οι φουστανέλες που φέρουν στις μέρες μας οι Εύζωνες, σπάνια έχουν ακριβώς 400 δίπλες.

Τα υπόλοιπα μέρη που συγκροτούν την ευζωνική στολή είναι :

- Το φάριο, είναι το καπέλο του εύζωνα, έχει κόκκινο χρώμα και τη χαρακτηριστική μακριά μαύρη φούντα που συμβολίζει το δάκρυ του Χριστού στη Σταύρωση.
- Το πουκάμισο, είναι λευκού χρώματος που συμβολίζει την αγνότητα των εθνικών αγώνων.
- Η φέρμελη, είναι το γιλέκο του εύζωνα.
- Οι κάλτσες, είναι λευκές και κατασκευασμένες από μαλλί.
- Οι καλτσοδέτες, είναι μαύρες και κατασκευασμένες από μετάξι.
- Τα τσαρούχια , είναι τα υποδήματα του εύζωνα , κόκκινου χρώματος και κατασκευασμένα από δέρμα.
- Οι δερμάτινες φυσιγγιοθήκες.

Αστυνομική στολή

Η στολή ενός αστυνομικού είναι ένα σύμβολο εξουσίας απαραίτητη εν ώρα υπηρεσίας. Κάθε στολή κρίνει το αξίωμα του κάθε αστυνομικού , έτσι όσο περισσότερα διακριτικά διαθέτει η στολή τόσο μεγαλύτερη δύναμη και εξουσία έχει ο αστυνομικός που τη φέρει. Κάθε αστυνομικός, εν ώρα υπηρεσίας , φέρει το υπηρεσιακό του όπλο , το οποίο είναι απαραίτητο για την αποτελεσματική δράση του αστυνομικού όταν παραστεί ανάγκη για την αντιμετώπιση της βίας.

3. Η ένδυση σύμφωνα με τον τόπο διαβίωσης και την κοινωνική κατάσταση.

Η ενδυμασία αλλάζει από περιοχή σε περιοχή και από χώρα σε χώρα, ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν σε αυτήν. Ο τρόπος που επιλέγει κάθε άνθρωπος για να ικανοποιήσει τη βιοτική ανάγκη της ένδυσης διαφέρει από άτομο σε άτομο και μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου.

Σε ζεστά κλίματα , διάφορα είδη ένδυσης παρέχουν προστασία από τα ηλιακά εγκαύματα ή από την αιολική βλάβη, ενώ σε ψυχρά κλίματα οι θερμομονωτικές ιδιότητες τους είναι γενικά πιο σημαντικές. Άλλα είδη ένδυσης έχουν εποχιακές και περιφερειακές πτυχές, έτσι ώστε να αποτελούνται από λεπτότερα υλικά με λιγότερα στρώματα ρούχων για να φοριούνται κατά κανόνα σε πιο θερμές εποχές και περιοχές σε

σχέση με ψυχρότερες. Άλλα είδη ένδυσης αφορούν τις αναπτυγμένες περιοχές και άλλα είδη ένδυσης αφορούν τις λιγότερο αναπτυγμένες ή υποανάπτυκτες χώρες, ακόμα και ανάλογα με το πόσο μια περιοχή έχει εκσυγχρονιστεί ή όχι. Για παράδειγμα , υπάρχουν φυλές που ζουν στον Αμαζόνιο και φορούν ακόμα ποδιές από δέρματα ζώων, γιατί δεν έχουν επηρεαστεί από την ανάπτυξη και την τεχνολογία.

Παράλληλα, το γεγονός ότι η ενδυμασία αλλάζει δεν καταργεί τις παραδοσιακές φορεσιές που έχει κάθε χώρα. Μπορεί να μην τις χρησιμοποιούν στην καθημερινή τους ζωή , αλλά τις φορούν για να πραγματοποιήσουν τις γιορτές και τα έθιμά τους. Οι άνθρωποι μπορούν να φορούν ένα εθνικό παραδοσιακό ρούχο σε ειδικές περιστάσεις και δυτικού τύπου ενδύματα για την καθημερινότητά τους. Για παράδειγμα οι σύγχρονοι Έλληνες εξακολουθούν να φορούν παραδοσιακές φορεσιές σε ειδικές πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Παρόλα αυτά, υπάρχουν φυλές , οι οποίες γνωρίζουν για το σημερινό πολιτισμό, αλλά δε θέλουν να αλλάξουν, όπως το Μπουτάν που απαγορεύει ενδύματα δυτικού στυλ. Οι άνδρες του Μπουτάν σε δημόσιους χώρους πρέπει να φορούν μια ειδική ενδυμασία που ονομάζεται <gho> που είναι ρόμπα μέχρι το γόνατο και οι γυναίκες πρέπει να φορούν κιμονό μέχρι τον αστράγαλο. Επίσης στη Σαουδική Αραβία απαγορεύεται η θέα του γυμνού δέρματος ενώ στη Βόρεια Κορέα και στο Σουδάν απαγορεύεται το παντελόνι στις γυναίκες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ Η ΠΟΙΚΙΛΙΑ

ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

Από τις ποικίλες μορφές της λαϊκής τέχνης, εκείνη που παρουσιάζει έντονο τοπικό χαρακτήρα είναι η ενότητα των ενδυμασιών. Η ενδυμασία αποτελεί αυτοδύναμο κοινωνικό σύνολο με πολλαπλές κοινωνιολογικές λειτουργίες (πρακτική, αισθητική, σημασιολογική, συμβολική).

Εξετάζουμε τη διαχρονική πορεία και την ποικιλία της ενδυμασίας διαφόρων λαών και πολιτισμών μέσα από την αναζήτηση και περιγραφή χαρακτηριστικών παραδοσιακών στολών της περιοχής τους και άλλων λαών από τα αρχαία χρόνια ως σήμερα. Παρουσιάζουμε την εξέλιξη των παραδοσιακών φορεσιών μέσα στο χρόνο σχετικά με τη χρήση τους ανάλογα με τις κοινωνικές συνθήκες και περιστάσεις, με τον πλούτο της διακόσμησής τους, την κοινωνική θέση των μελών της κοινότητας, την οικονομική τους κατάσταση κ.ά.

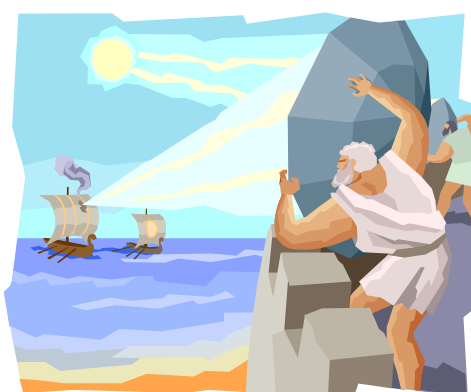
1. Αρχαία Ελληνική εποχή

Η ενδυμασία, γενικώς αποτέλεσε διαχρονικά βασικό στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς και στοιχείο του λαϊκού πολιτισμού, εκφράζοντας την ιδιοσυγκρασία της φυλής των αρχαίων Ελλήνων.

Η ενδυμασία ήταν κατασκευασμένη από υφάσματα με ζωνηρά χρώματα, πορφυρό, κόκκινο, πράσινο και γαλάζιο. Τα λευκά ενδύματα στολίζονταν με μια λωρίδα χρωματιστή.

Το κύριο αντικείμενο της αντρικής ενδυμασίας ήταν ο χιτώνας, που τον φορούσαν κατάσαρκα. Ο χιτώνας δεν ήταν τίποτα άλλο από ένα κομμάτι πανί, με τρύπες για τα χέρια, που το έπιαναν στον ένα ώμο με πόρπη. Πάνω από το χιτώνα οι Αθηναίοι φορούσαν ένα είδος μανδύα που το έλεγαν ιμάτιο. Υπήρχε και ένας κοντός μανδύας, πιασμένος με μια πόρπη κάτω από το λαιμό και αφημένος να πέφτει ελεύθερα πάνω από τους ώμους και τις πλάτες. Αυτό το ιμάτιο ονομαζόταν χλαμύδα και τη φορούσαν στον πόλεμο, στο κυνήγι και στα ταξίδια. Στην Αθήνα η χλαμύδα ήταν το συνηθισμένο ένδυμα της νεολαίας.

Στα πόδια οι άντρες φορούσαν σανδάλια, που τα έδεναν με δερμάτινους ιμάντες, αλλά υπήρχαν και άλλοι τύποι υποδημάτων, όπως μπότες και άρβυλα. Τα υποδήματα τα κατασκεύαζαν από δέρμα λευκό, μαύρο ή ερυθρό και συχνά ήταν πολύ κομψά, κυρίως αυτά που φορούσαν όταν πήγαιναν επίσκεψη.

Η γυναικεία ενδυμασία εκείνης της εποχής δεν έθετε ζητήματα κοπτικής, αλλά απαιτούσε μεγάλη ευχέρεια στην τέχνη του στολισμού. Τα γυναικεία ενδύματα χωρίζονταν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: στην ελαφρή εσωτερική ενδυμασία και σε ένα φόρεμα πιο χοντρό, τον πέπλο, που φοριόταν από πάνω. Ο χιτώνας των γυναικών ήταν συνήθως πιο μακρύς από τον αντρικό, ήταν απλό μακρύ πουκάμισο, που έπεφτε ελεύθερα κατά μήκος του σώματος και πιανόταν μόνο με ένα κορδόνι. Οι παντρεμένες γυναίκες έδεσαν το κορδόνι κόμπο, κάτω από το στήθος τους, ενώ τα νεαρά κορίτσια στο θώρακα ή στους γοφούς. Κάποτε ο χιτώνας είχε σχιστά μανίκια. Οι άκρες του πιάνονταν με μια πόρπη από το δεξιό ώμο ή τις έδεσαν φιόγκο πάνω στο στήθος. Στις παρυφές ο χιτώνας ήταν στολισμένος με μια ταινία άλλου χρώματος, συνήθως χρώματος κίτρινου. Στο σπίτι οι γυναίκες φορούσαν μόνο χιτώνα αλλά όταν έβγαιναν στο δρόμο φορούσαν από πάνω έναν πέπλο. Την ενδυμασία των γυναικών την έφτιαχναν από μάλλινο ύφασμα, πανί και λινάρι και ένα ύφασμα από άγνωστο υλικό, πολύ λεπτό και διάφανο, όπως η μουσελίνα. Τα χρώματα που προτιμούσαν ήταν: κίτρινο, κόκκινο, ερυθρό, πράσινο ανοιχτό, πράσινο λαδί, γκριζογάλανο, καφετί ανοιχτό και λευκό. Τους άρεσαν υφάσματα με σχέδια, ταινίες με ζωηρά χρώματα και κεντήματα.

Στο δρόμο οι γυναίκες σπάνια φορούσαν στο κεφάλι τους καλύμματα, αλλά έβγαιναν έξω από την πόλη κάλυπταν το κεφάλι τους με στρογγυλά καλύμματα με μυτερή κορυφή. Στα πόδια φορούσαν σανδάλια λευκά ή κίτρινα ή ένα είδος ψηλά άρβυλα. Όταν έβγαιναν στο δρόμο έπαιρναν μια ομπρέλα και ένα ριπίδι (είδος βεντάλιας) από φτερά παγονιού.

Η ενδυμασία συμπληρωνόταν με κοσμήματα : χρυσά σπειροειδή ή μακριά σκουλαρίκια, χρυσά περιδέραια , διαδήματα, βραχιόλια (αυτά τα φορούσαν στο πάνω μέρος του βραχίονα) , δαχτυλίδια και κάτι μικρούς χρυσούς δακτύλιους στην κλείδωση του χεριού. Επίσης ο καθρέπτης ήταν ένα αντικείμενο που δεν έλειπε από τη ζωή μιας γυναίκας.

2. Βυζαντινή εποχή

Τα πρώτα βυζαντινά ενδύματα ήταν επηρεασμένα από τις ρωμαϊκές ενδυματολογικές συνήθειες των πρώτων χριστιανικών χρόνων. Έχουμε λοιπόν ως βασικό ένδυμα για άνδρες και γυναίκες την τουνίκα με τα σημεία (διακοσμητικά μοτίβα) και τα κλαβία (διακοσμητικές ταινίες).

Οι κοσμικοί αλλά και ο αυτοκράτορας φορούν ένα είδος χλαμύδας με τα ταβλία, τα οποία είναι πορφυρά ή χρυσοκέντητα ή και από πολύτιμη στόφα. Το μανδύα στερεώνουν στο δεξιό ώμο με μια πόρπη.

Η ενδυμασία, για το μέσο Βυζαντινό, ήταν μόνο κάτι απαραίτητο για την επιβίωσή του. Η μεσαία και κατώτερη τάξη ενδιαφερόταν μόνο για το ρουχισμό που θα τους εξασφάλιζε άνεση και ταυτόχρονα προστασία από τα καιρικά φαινόμενα, γι' αυτό κι η ενδυμασία ήταν αντιπροσωπευτική της εργασίας για τα μεσαία και κατώτερα στρώματα της βυζαντινής κοινωνίας. Για παράδειγμα, λοιπόν ένας γεωργός ντυνόταν το καλοκαίρι πολύ ελαφριά, φορώντας μόνο την πουκαμίσα του, για να αντιμετωπίσει τον καυτό ήλιο, ενώ ο ψαράς έπρεπε να βάλει πάνω από την πουκαμίσα μια πιο χοντρή κάπα για να ανταπεξέλθει στην υγρασία.

Αντίθετα, η βυζαντινή ελίτ, που περιέβαλλε τον αυτοκράτορα, όπως και ο ίδιος ο αυτοκράτορας, περιποιούνταν πολύ τον εαυτό τους. Φορούσαν πολυτελή ρούχα από ακριβά υφάσματα, όπως μετάξι από την Ανατολή, τα οποία είχαν δημιουργήσει ράπτες που δούλευαν αποκλειστικά για την αυτοκρατορική αυλή. Στολίζονταν μάλιστα και με βαρύτιμα κοσμήματα, των οποίων οι πολύτιμοι ή ημιπολύτιμοι λίθοι συχνά εισάγονταν από άλλα βασίλεια.

Βέβαια λόγος γίνεται κυρίως για τους άνδρες, που έκαναν τις πιο πολλές επαφές εκτός εστίας, ενώ η αμφίεση των γυναικών, αν και πολυτελής, προοριζόταν μόνο για τα μάτια των ανδρών τους. Οι γυναίκες φορούσαν ζώνες στη μέση, που άλλοτε σχημάτιζαν ένα ρηχό κι άλλοτε ένα βαθύ κόλπο. Πολλές φορές φορούσαν την τουνίκα τελείως ριχτή. Την ιδιαιτερότητα του «κοντού πάνω από το μακρύ» την πετύχαιναν συνδυάζοντας δύο πουκαμίσες, μια μακριά και από πάνω μια κοντή. Η δεύτερη πουκαμίσα μπορούσε να είναι αμάνικη. Όσο για τα

αξεσουάρ, οι βυζαντινοί τεχνίτες έφτιαχναν πουγκιά και γυναικείες τσάντες, καθώς και παπούτσια από προϊόντα ζωικής προέλευσης.

Ιδιαίτερα στολισμένα , τόσο στις ανδρικές όσο και στις γυναικείες φορεσιές, ήταν τα επιμανίκια, που πολλές φορές τη θέση τους έπαιρναν φαρδιά βραχιόλια με πολύτιμους λίθους ή με σμάλτο.

3. Η ένδυση στα νεότερα χρόνια της Ελλάδας

Μεγάλος σταθμός για την εξέλιξη της γυναικείας φορεσιάς υπήρξε στα νεότερα χρόνια ο ερχομός της πρώτης βασίλισσας της Ελλάδας , της Αμαλίας , η οποία δημιούργησε ένα ρομαντικό αυλικό ένδυμα, που έμεινε στην ιστορία ως το ελληνικό εθνικό κοστούμι με την ονομασία «Αμαλία». Ένα φόρεμα στο βιεννέζικο στυλ της εποχής με μπούστο και πάνω του το νησιώτικο «ζιπούνι», βασιλικά κεντημένο.

Όλες οι γυναικείες φορεσιές του τόπου μας έχουν ως βασικό ένδυμα το πουκάμισο και τη φούστα. Αυτά συμπληρώνονται με διάφορα γιλέκα και ζακέτα. Τη μέση τη ζώνει ένα ζωνάρι, που τυλίγεται περισσότερες από μία φορές γύρω από τη μέση και χαρακτηριστικό στοιχείο στις φορεσιές είναι η ποδιά.

Οι γυναικείες φορεσιές είναι κατάφορτες από ποικίλα είδη κοσμημάτων, αργυρών και άλλων, που στολίζουν το κορμί και το κεφάλι. Τα κεφαλοκαλύμματα και τα κεφαλοδέματα είναι περίπλοκα, έχουν τολμηρούς χρωματικούς συνδυασμούς και παρουσιάζουν συχνά μεγάλη φαντασία στον τρόπο που φοριούνται και στα χίλια δυο στολίδια που τις ποικίλλουν.

Παράλληλα με την πρωτοβουλία της βασίλισσας Αμαλίας και ο βασιλιάς Όθων καθιέρωσε ως ένδυμα της αυλής τη «φουστανέλα», φορεσιά που φορούσαν στα προεπαναστατικά χρόνια οι κλέφτες και οι αρματολοί και που σύντομα θα γινόταν η επίσημη αντρική ενδυμασία όλης σχεδόν της Ελλάδας.

Οι ελληνικές αντρικές φορεσιές είναι αυστηρές στο χρώμα και λιτές στη διακόσμηση. Όλες έχουν για εσώρουχα τη φανέλα και το σώβρακο και από καμία δε λείπει το πουκάμισο, που συνήθως είναι κοντό. Όλα τα παραπάνω ενδύματα συμπληρώνονται με διάφορα γιλέκα και ζακέτα, φορεμένα το

ένα πάνω στο άλλο, που κουμπώνουν με διάφορους τρόπους. Τη μέση τη ζώνει κάποιο ζωνάρι ή ζώνη. Το χειμώνα φοριούνται πάνω από όλα διάφορα μανικωτά παλτά ή κάπες, που συχνά έχουν κουκούλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Ο ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ ΣΤΗ

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΑΣ

Στις μέρες μας η ενδυμασία έχει αλλάξει πολύ. Οι άνθρωποι φορούν ρούχα που είναι στη μόδα και τους ταιριάζουν , εκφράζοντας ένα μέρος της προσωπικότητάς τους. Υπάρχουν, πάντως φορές, που τα ρούχα δε δείχνουν αυτό που πραγματικά είναι ένας άνθρωπος. Πολλές φορές ένας άνθρωπος φοράει ρούχα που δεν «αντιπροσωπεύουν» την προσωπικότητά του για να ξεγελάσει τους συνανθρώπους του. Μπορούμε να συμπεράνουμε λοιπόν, ότι η ενδυμασία , ναι μεν μας δίνει την πρώτη εντύπωση για έναν άνθρωπο , αλλά δεν αντιπροσωπεύει πάντα αυτό που πραγματικά είναι ο κάθε άνθρωπος.

Έχει ενδιαφέρον η μελέτη των ενδυματολογικών συνηθειών των ανθρώπων γιατί η ενδυμασία είναι φορτισμένη με τις ποικίλες οικονομικές, πολιτικές, κοινωνικές , ηθικές , αισθητικές συνθήκες υπό τις οποίες ζει ο άνθρωπος. Ντυνόμαστε βέβαια για λόγους πρακτικούς, αλλά στη διαδικασία της ένδυσης κυριαρχούν οι κοινωνικοί λόγοι που αρχικά φαίνονται ως δευτερεύοντες. Διαλέγουμε τη φορεσιά μας για να γίνουμε ελκυστικοί σε αυτούς που μας ενδιαφέρουν ή για να επιβληθούμε στον κοινωνικό μας κύκλο. Με τον ιδιαίτερο τρόπο ένδυσης μας, δηλώνουμε την ομάδα στην οποία

θέλουμε να ανήκουμε , π.χ. στους μοντέρνους νέους , στους σοβαρούς αστούς , στους καλλιτεχνικούς κύκλους , στους πετυχημένους επιχειρηματίες , στους σεμνούς και διακριτικούς πολίτες , στους πνευματικούς ανθρώπους αλλά και μέσα στην ομάδα δηλώνουμε ποια θέση θέλουμε να κατέχουμε στον κοινωνικό κύκλο , δηλαδή να ξεχωρίζουμε ή όχι.

Η αλλαγή στα ρούχα μας και γενικά στην εμφάνισή μας είναι αδύνατο να μη γίνει αντιληπτή και καταφανής και παράλληλα να μην προσελκύσει την προσοχή και το ενδιαφέρον των άλλων. Ένα καινούργιο φόρεμα, ένα πουλόβερ, μια νέα γραβάτα ή ένα καινούργιο φουλάρι στο λαιμό μας δεν θα περάσει απαρατήρητο. Η αλλαγή αυτή θα φανεί πάνω μας και θα σφραγίσει την εμφάνισή μας και την προσωπικότητά μας . Θα εντυπωσιάσει και επηρεάσει τους άλλους θετικά ή αρνητικά, θα επιφέρει επιτυχίες ή αποτυχίες, θα δημιουργήσει συμπάθειες ή αντιπάθειες, θα έλξει ή θα απωθήσει. Αυτή η αλλαγή, που δε στοιχίζει παρά λίγη σκέψη , λίγο χρόνο , λίγα χρήματα, έναν περίπατο στα καταστήματα , προσφέρει με εύκολο, γρήγορο και φθηνό τρόπο και επιτυγχάνει το μεγαλύτερο πρακτικό αποτέλεσμα , την ψυχική μας ανανέωση και την ανάγκη μας για αλλαγή.

1. Η ενδυμασία και η μόδα προσδίδουν ταυτότητα στους νέους

Το φαινόμενο της μόδας, έχει παρατηρηθεί ότι καθορίζει την ταυτότητα των ανθρώπων και πιο συγκεκριμένα των νέων. Κάθε φορά που αλλάζει η μόδα , βλέπουμε να διαμορφώνεται ανάλογα και η συμπεριφορά των νέων γιατί ασκεί επάνω τους πολύ μεγάλη επιρροή. Είναι ένα από τα βασικότερα θέματα απασχόλησής τους, καθώς οι περισσότεροι νέοι αφιερώνουν πολύ χρόνο και χρήμα για να την ακολουθούν.

Η ενδυμασία και η μόδα φανερώνουν αρκετά στοιχεία της προσωπικότητας των νέων, ακόμα και ακούσια μερικές φορές.

Οι νέοι, επειδή δίνουν περισσότερη σημασία στην εξωτερική εμφάνιση, συγκριτικά με τους μεγαλύτερους ανθρώπους, χρησιμοποιούν τη μόδα για να προϊδεάσουν τα άλλα άτομα για το αν ανήκουν σε κάποια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. Πολλές φορές ο συγκεκριμένος τρόπος ενδυμασίας ή στυλ συνεπάγεται και έναν συγκεκριμένο τρόπο συμπεριφοράς.

Πολλές φορές ένας νέος φοράει ρούχα που δεν αντιπροσωπεύουν την προσωπικότητά του για να ξεγελάσει τους άλλους. Με αυτό τον τρόπο κρύβει το πραγματικό του χαρακτήρα και μπορούμε να συμπεράνουμε, ότι η ενδυμασία, ναι μεν μας δίνει την πρώτη εντύπωση, για έναν άνθρωπο, αλλά δεν αντιπροσωπεύει πάντα αυτό που πραγματικά είναι.

Ορισμένοι νέοι, που θέλουν να αντιδράσουν στο κατεστημένο, ντύνονται με ρούχα που αποκλίνουν τελείως από ότι επιτάσσει η μόδα. Ένας πανκ ξεχωρίζει μέσα στο ανώνυμο πλήθος από τα περίεργα ρούχα που φοράει και από το χαρακτηριστικό τρόπο που κουρεύει τα μαλλιά του. Άλλοι νέοι, οι emo, θέλουν με το ντύσιμό τους να εκφράσουν τη συναισθηματικότητά τους και την απογοήτευσή τους για τη ζωή και τον κόσμο και ντύνονται με σκουρόχρωμα ρούχα (γεμάτα

με σχέδια νεκροκεφαλών) και χτενίζουν τα μαλλιά τους με ιδιαίτερο τρόπο.

2. Η ενδυμασία και οι προτιμήσεις των νέων

Σήμερα υπάρχουν πολλά και διαφορετικά στυλ ντυσίματος με συγκεκριμένα γνωρίσματα και η υιοθέτηση αυτών από τους νέους τους προσδίδει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά τα οποία τους κάνουν να ξεχωρίζουν. Επίσης μέσω αυτών των στυλ ενδυμασίας μπορούμε να εξάγουμε συμπεράσματα για τα ενδιαφέροντα ενός ατόμου.

Οι νέοι σήμερα δεν ντύνονται μόνο, όπως το επιβάλλουν οι τάσεις της μόδας αλλά και ανάλογα με τις προτιμήσεις τους, στη μουσική, στην ψυχαγωγία, στον αθλητισμό. Οι προτιμήσεις, οι οποίες μπορεί να είναι μουσικές, συνήθως είναι αλληλένδετες με μια ανάλογη ενδυμασία. Για παράδειγμα, οι νέοι που είναι θαυμαστές της «ροκ» μουσικής, ντύνονται εκκεντρικά και ακολουθούν το ντύσιμο των τραγουδιστών που τους αρέσουν. Φοράνε μαύρα δερμάτινα ρούχα και μπλούζες που απεικονίζουν τα αγαπημένα τους συγκροτήματα.

Ακόμα ο αθλητισμός είναι ένας κύριος παράγοντας επιρροής των νέων. Αυτοί που ασχολούνται με τον αθλητισμό ,

υιοθετούν αθλητική ενδυμασία στις καθημερινές τους δραστηριότητες, φορώντας συνεχώς αθλητικές φόρμες και αθλητικά παπούτσια. Στον ελεύθερο χρόνο τους πηγαίνουν

σε γήπεδα και αθλητικές εγκαταστάσεις και ασχολούνται με τα αγαπημένα τους σπορ.

3. Η ενδυμασία και η επιλογή των φίλων

Είναι γνωστό πως η πρώτη εικόνα ενός ατόμου σχηματίζεται από την πρώτη εμφάνιση και τον τρόπο με τον οποίο έχει ντυθεί. Οι νέοι διαλέγουν τα ρούχα τους για να γίνουν ελκυστικοί και αποδεκτοί από τους υπόλοιπους νέους. Σήμερα ορισμένοι νέοι επιλέγουν να ντύνονται όπως και οι υπόλοιποι για να μη βιώσουν τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Πολλοί νέοι επιλέγουν τους φίλους, με τους οποίους κάνουν περισσότερη παρέα, ανάλογα με τον τρόπο που ντύνονται, γιατί πιστεύουν πως επειδή έχουν κοινό γούστο στο ντύσιμο, ότι υπάρχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να έχουν κοινά ενδιαφέροντα και κοινά χαρακτηριστικά προσωπικότητας.

Για παράδειγμα, ένα νέο κορίτσι, που ακολουθεί τις επιταγές της μόδας και ντύνεται πιο «μοδάτα» συνήθως δε θα γίνει φίλη με ένα κορίτσι που ντύνεται πιο απλά και χωρίς εξεζητημένα ρούχα, επειδή από την εξωτερική τους εμφάνιση πιστεύουν ότι οι χαρακτήρες τους δε θα ταιριάζουν.

Έστω και υποσυνείδητα οι νέοι απωθούνται από άλλους νέους με διαφορετική εμφάνιση και πολλές φορές διστάζουν να τους πλησιάσουν και ανάλογα με την πρώτη εντύπωση μπορεί να υπάρξει και μια υποσυνείδητη προκατάληψη η οποία επηρεάζει την επιλογή φίλων.

Γενικά οι νέοι αναζητούν την ομοιομορφία στις παρέες τους και κατά κανόνα άτομα διαφορετικών ενδυματολογικών προτιμήσεων δύσκολα συναναστρέφονται μεταξύ τους, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορεί να συμβεί και το αντίθετο. Είναι φανερό σήμερα, ιδιαίτερα στο σχολικό περιβάλλον, ότι οι περισσότεροι νέοι ακολουθούν έναν ομοιόμορφο τρόπο ντυσίματος, φορούν τζινς, παρόμοιες μπλούζες και αθλητικά παπούτσια, που τους κάνουν να φαίνονται όλοι ίδιοι και συμπεριφέρονται όλοι με τον ίδιο τρόπο.

Τέλος η ενδυμασία είναι κάτι που επηρεάζει σημαντικά τη στάση και τη συμπεριφορά των νέων απέναντι σε ομάδες με

διαφορετικές ενδυματολογικές προτιμήσεις από τις δικές τους, Είναι συχνό φαινόμενο να κατακρίνουν ομάδες νέων που ντύνονται διαφορετικά από αυτούς και δεν μπορούν να αποδεχτούν το γεγονός ότι υπάρχουν νέοι που εκφράζουν με διαφορετικό τρόπο ένδυσης τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους. Δημιουργούν «κοινωνικά στερεότυπα», ρατσιστικές συμπεριφορές και έτσι οι «διαφορετικές» αυτές ομάδες νέων περιθωριοποιούνται και τελικά απομονώνονται από τους υπόλοιπους με άσχημα αποτελέσματα πολλές φορές.

